

SZAKDOLGOZAT

**Kanyar Boglárka Mirella
Óvodapedagógus BA szak**

**Kaposvár
2023**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Óvodapedagógia Szak

A néptánc és a népzene szerepe az óvodai nevelésben

Belső konzulens: Nagyné Dr. Árgány Brigitta
adjunktus

Készítette: **Kanyar Boglárka Mirella**
BREVT1
nappali tagozat

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi Intézet
Szakdidaktikai Tanszék

Kaposvár
2023

Tartalom

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés.....	4
2	Elméleti megalapozás, a témával kapcsolatos szakirodalom feldolgozása.....	6
2.1	Zenei nevelés az óvodában.....	6
2.1.1	Zenei anyag az óvodában.....	6
2.1.2	Dalanyag.....	7
2.2	Fejlesztő hatások.....	8
2.2.1	Agykutatás, kognitív képességek fejlesztése.....	8
2.2.2	Érzelmi nevelés.....	10
2.2.3	Szociális hatások.....	11
2.2.4	Ritmusérzék fejlesztése.....	11
2.2.5	A testi fejlődés jellemzői és a tánc hatása.....	16
2.3	Az elméleti háttér összefoglalása.....	17
3	Vizsgálati anyag és módszer.....	19
3.1	Kutatási eredmények elemzése.....	20
3.2	Vizsgálati módszer összefoglalása.....	29
4	Összefoglalás.....	31
5	Irodalomjegyzék.....	34
6	Mellékletek.....	36

1 Bevezetés

A gyermekek az óvodába lépés első pillanatától kezdve összetett módon fejlődnek, hiszen számos inger, hatás éri őket. Az óvodai nevelés célja és feladata a gyermek testi, lelki szükségleteinek kielégítése. *„Az óvoda és a család azzal az előrelátó céllal segíti elő a folyamatot, hogy a gyermekek az iskolába lépés idejére életkoruknak megfelelő érettséget érjenek el. Sokoldalú fejlődésüket sokféle tevékenység segíti elő.”¹* Az óvodapedagógusok számos tevékenységet kínálnak fel a gyermekek számára, azonban a dolgozatomban részletesebben a zenei nevelés és a néptánc fontosságára szeretnék rávilágítani.

Ahogy évtizedekkel ezelőtt, úgy napjainkban is nagy szerepet játszik az óvodáskorú gyermekek életében a zene és a mozgás. A népzene, illetve a néptánc is rengeteg képességfejlesztő hatással bír. Ilyen például a szociális készségek, képességek kibontakoztatása, a kognitív képességek fejlesztése, a zenei képességek fejlesztése, illetve a finom- és nagymozgások fejlesztése a 3-6 éves gyermekek körében. Azonban ez még a mai napig vitatott téma, hiszen sok esetben találok olyannal, hogy a néptáncot nem ismerték el, holott a tánc egy elég intenzív testmozgás és a testi fejlődés mellett számos olyan értelmi, érzelmi és szociális hatása van az egyén személyiségére, amely kihatással lehet az egész életére.

Szakedolgozati munkám célja az volt, hogy az információk gyűjtése és az ismeretek vizsgálata, feldolgozása után elemezzem a zene és a tánc fejlesztő hatásait, betekintést nyerjek az ilyen jellegű foglalkozásokba. Illetve arra is kitértem, hogy milyen a zenei anyag az óvodákban és ezeknek a fontosságát is megemlítettem. A téma mélyebb vizsgálatához kutatási módszernek a megfigyelést választottam mert, így a szakirodalmakban olvasottakat láthattam megvalósulni, az elméleti háttérrel hozzá tudtam kapcsolni a gyakorlati részhez is. A foglalkozások megfigyelését egy beszélgetés előzte meg a néptáncoktató pedagógussal, annak érdekében, hogy ismereteket gyűjtssek a gyerekekről, a gyerekek fejlettségi szintjéről, illetve a foglalkozás menetéről. A foglalkozásokat 21 szempont alapján figyeltem meg, majd összegeztem a látottakat. Illetve arra is kitérek a szakedolgozatomban, hogy a fent említett területek fejlesztése milyen módon valósul meg a foglalkozás keretén belül, illetve a tánc mennyire befolyásolja és mennyire segíti elő a gyermekek az érzelmi, értelmi és mozgáskoordinációs fejlődésüket.

A szakedolgozati témám saját téma, hiszen személyes kötődésem van a néptánchoz és a népzenehez, ugyanis 15 éven keresztül néptáncoltam, ennek köszönhetően van rálátásom a tánc

---

¹ Forrai, 2017. 13. p.

világára. Ezt a témát gondolom a hozzám legközelebb állónak, akár személyes tapasztalatok megfogalmazásával is segítve a munkámat.

Úgy gondolom, hogy a tánc sok mindenben fejleszti az emberek személyiségét, társas kapcsolataikat, amelyeket saját magamon is tapasztaltam és igyekeztem ezeket a tapasztalatokat megfogalmazni a munkám során is. Fontosnak tartom, hogy a gyerekek már egészen kicsi koruktól kezdve megismerkedjenek a népzenevel, majd később a néptáncsal is, hiszen így kialakul egy kisebb „kötődés” a kettő iránt, amely kihatással lehet a későbbiekre is. Az óvodai nevelésben a népzene az „Ének, zene, énekes játék, gyermektánc” foglalkozás keretein belül megjelenik, azonban a néptánc csak fakultatív foglalkozásokon, amelyekre a gyermek a saját vagy szülei érdeklődése miatt jár. A néptánc és a népzene szorosan összefonódik egymással, a kettőt egymás nélkül nagyon nehéz lenne elképzelni és ezért is fontos, hogy a gyermek ezzel a kettővel együttesen is találkozzon.

Az óvodapedagógus végzettség mellé szeretnék még szerezni egy néptáncoktató végzettséget is, hiszen nagyon közel állónak érzem magamhoz ezt a területet és örömmel adnám át a tudásomat a gyerekeknek és ebben a szakdolgozati munkám nagy segítség lenne. Illetve, ha lehetőségem lesz rá, akkor a munkahelyemen szeretném népszerűsíteni ezeket a területeket és szeretnék néptánc foglalkozásokat is tartani, amihez egy bizonyos elméleti háttérrel szerzek a szakdolgozatom megírásával. Véleményem szerint a tudományterületnek is fontos a téma feltárása, hiszen így alá tudom támasztani, hogy miért is fontos, hogy az óvodáskorú gyermekek életében jelen legyen a tánc, illetve a népzene, milyen jótékony hatásai vannak a gyermekre nézve.

2 Elméleti megalapozás, a témával kapcsolatos szakirodalom feldolgozása

2.1 Zenei nevelés az óvodában

2.1.1 Zenei anyag az óvodában

A zenei nevelés olyan hatással bír, amelynek köszönhetően felkelti a gyermek zenei érdeklődését, formálja a zenei ízlését, valamint az esztétikai fogékonyságát. Illetve ennek köszönhetően a gyermek szeret énekelni, dúdolgatni és örömmel hallgat zenét. Forrai Katalin is megfogalmazta az éneklés fejlesztő hatásait: *„a népi és komponált gyermekdalok éneklése közben kifejlődik hallása, éneklési készsége, ritmusérzéke, harmonikus mozgása.”*²

Fontos megemlíteni Kodály Zoltán irányelveit, amely a zenei nevelés minden területén érvényes. A zenének egy olyan emberformáló ereje van, amely hatással van az egész személyiségre. A zene lehetővé teszi, hogy a gyermek befogadja a szépet, az esztétikust, illetve lehetőséget nyújt az ízlés és a magatartás formálására. Több kutatás és szakirodalom is alátámasztotta, hogy a zenei nevelést fontos a születés pillanatától, már csecsemőkorban elkezdni és ez mind a család, a bölcsőde, majd az óvoda és később az iskola feladata, vagyis elengedhetetlen, hogy a gyermek ne találkozzon zenével. A fent említett személyek, illetve intézmények feladata, hogy a gyermeket közelebb hozza a zenei világhoz és ezáltal hatással legyen az értelmi, érzelmi és testi képességeire. *„Kodály sokszor hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a zenei elemeket közvetlen, élő zenével kell megtanulni, tehát az énekelte, hangszeren eljátszott anyag legyen a szemléltető eszköz a zenei törvényszerűségek leszűréséhez.”*³

Az óvodai „Ének-zene, énekes játék, gyermektánc” foglalkozás esetén fontos megemlíteni a tervezett kötött és kötetlen tevékenységi formát. A kötetlen tevékenységi forma esetén a gyermek személyes érdeklődése, indíttatása miatt csatlakozik az éppen zajló foglalkozásba. Ennek a tevékenységi formának nincsenek olyan szigorú szabályai, lépései, mint a kötött tevékenységi formának. A kötött foglalkozások esetében már a középsőcsoportosoktól és a nagycsoportosoktól elvárt a részvétel. Itt már „szigorúbb” szabályok jelennek meg, mint a kötetlen foglalkozás esetében, hiszen a folyamat pontosan meg van tervezve az óvodapedagógus részéről. Ezek a tevékenységi formák is hatással vannak a gyermek a magatartására, hiszen alkalmazkodniuk kell az óvónő által felállított szabályokhoz.

---

² Forrai, 2017. 13. p.

³ Forrai, 2017. 14. p.

Forrai Katalin szerint a gyermekeknek az a legideálisabb, ha a 3-4 éves gyermekek számára heti 1 kötetlen foglalkozás van, amely 10-15 percig zajlik. A 4-5 éves korosztály számára a heti 1 kötött/kötetlen foglalkozás a legalkalmasabb, amely 20-25 percig tart. A nagycsoportosok számára pedig a heti 2 db 30-35 perces, kötött/kötetlen foglalkozás a legalkalmasabb.⁴

A mondókák, illetve dalok nagyon nagy hatással vannak a gyerekek fejlődésére és ismereteinek bővítésére. Mint ahogy Balatoni Katalin meg is fogalmazta: *„A mondókák által fejlődik a beszédkészség, a párbeszédés játékokban a kommunikációs készség, a mozgásos játékok által a mozgáskoordináció, a feladatok által szabálytisztelet, önfegyelem és a csoportos viselkedési formák is kialakulnak. A népi játékok és a népdalok komplex ismereteket közvetítenek.”*⁵ Tehát a gyerekek képességeinek fejlesztése, ismereteinek bővítése anélkül megy végbe, hogy ezt a gyermekek észrevénnék, hiszen az óvodai „tanulás” játékba ágyazottan valósul meg. Vagyis a gyermek azt gondolja, hogy kedve szerint játszik, azonban az óvónő ennek a folyamatnak az irányítója, aki a foglalkozás közben számos ismeretekhez juttatja a gyermekeket.

2.1.2 Dalanyag

Az óvodai nevelés során a gyermekek számos mondókával és dallal, illetve azoknak a játékaival ismerkednek meg. Fontos, hogy a gyermekek ne csak az ének, zene foglalkozás közben találkozzanak velük, hanem az óvodai nevelés bármely mozzanatában, hiszen ebben az életkorban nagyon könnyen megtudják tanulni a szöveget, és a játékot. Nem véletlenül nevezik az óvodáskort a tanulás legszenzitívebb periódusának.

Forrai Katalin megemlíti a néphagyomány ápolásának fontosságát is. Úgy gondolja, hogy ebben az életkorban kétszeresen indokolt. *„Egyrészt, mert a gyermek ugyanolyan észrevétlenül tanulja meg a mondókákat és gyermekdalokat, mint az anyanyelvét. Másrészt, mert a néphagyomány a zenét a szöveg és dallam tökéletes egységében tárja a beszélni tanuló gyermek elé.”*⁶

Az Ének- zene az óvodában című könyvben Forrai Katalin korcsoportok szerint felosztotta a dalanyagokat. A kiscsoportos gyermekek 5-7 mondókát és 10-14 dalt, illetve 2-3 mūdalt ismernek, amelyek szövege játékos és ismétlődő szavakat is tartalmaz. Játékukra és mozgásukra jellemző az álló helyzetű kéz- és lábmozgás, ismétlődő és játékos mozdulatok.

---

⁴ Forrai, 2017. 31. p.

⁵ Balatoni, 2010. 6. p.

⁶ Forrai, 2017. 43. p.

Középsőcsoportban a gyermekek 4-6 mondókát, 12-15 dalt és 3-4 alkalmi dalt ismernek. Ezeknek a szövege állat, virág, ünnepi és alkalmi játékszöveg is lehet. Az ő játékukban, illetve mozgásukban már megjelenik a kör, a csigavonal, a hullámvonal, a szerepcsere, a guggolás, a taps és az utánzó mozgás is. Nagycsoportban a mondókák száma 3-4 darabra csökken, a dalok száma azonban 20-26 darabra növekszik, a műdalok száma pedig 5-6 darabra nő. Ebben a korosztályban a dalok szövege kiegészül a gyerekek környezetismeretével, az ünnepi és alkalmi dalok mellett. Az 5-6 éves gyerekek játékára és mozgására jellemző a bonyolultabb játék, párcsere, hidas, kapus, sorgyarapító, fogyó játék, a fogócska, illetve a páros kör is.⁷

2.2 Fejlesztő hatások

2.2.1 Agykutatás, kognitív képességek fejlesztése

Az óvodáskorú gyermekek kognitív fejlődésével kapcsolatban rengeteg elmélet, illetve feltételezés született. Az általam feldolgozott szakirodalmak összefüggésbe hozták a gyermekek kognitív fejlődését a tánccal, illetve a zenével.

Kun Katalin szerint a zenei tanulmányok hatásáról szóló felmérések és vizsgálatok bizonyítottan látják, hogy azonos IQ esetekben, azok a gyerekeknek, akiknek volt részük zenei oktatásban, az ő gondolkodásuknak rugalmassága, ötletessége, kreativitása jobb. Ezek a gyermekek a feladatok megértésében mind a jobb és mind a bal agyféltekéket alkalmazzák, amíg az alacsony kreativitásúak döntően a bal agyféltekéjüket használják.⁸ Emiatt is fontos szerepe lenne annak, hogy a gyermekek mindkét agyféltekéjét azonos mértékben és egymással párhuzamosan fejlesszék a pedagógusok.

Freund Tamás a Mindentudás Egyetemén előadásában megemlítette, hogy *„az agykérgi idegsejtek között bonyolult hálózati kapcsolatrendszerek alakulnak ki. Az érzelmvilág gazdagsága jelentősen befolyásolja tanulási képességünket, kreativitásunkat. Ezért kell az oktatási rendszerben az érzelmvilág gazdagítását szolgáló művészeti nevelésre nagyobb hangsúlyt helyezni.”*⁹

Hámori József részletesen bemutatja a két agyfélteke egymástól különféle sajátosságait, jellemzőit. A bal agyfélteke a racionalitás központja, vagyis az észszerűség, következetesség jellemzi. Felelős a beszédért, a logikus, az idő, ezen kívül a ritmus érzékeléséért. Ezzel párhuzamosan a jobb agyfélteke az érzések érzékelője. Felismeri a látottakat, létrehozza a

---

⁷ Forrai, 2017. 42. p

⁸ Kun, 2012. 88-89.p.

⁹ Kun, 2012. 89. p.

térlátást, a zenei érzékelést, képes a szintetikus gondolkodásra és a kreativitásra, ami azt jelenti, hogy van képzelőereje. Lényeges azonban kiemelni, hogy a két agyfélteke között a harmonikus együttműködés nem automatikus, csupán abban az esetben alakul ki, ha mindkét féltekét fejlesztik, foglalkoztatják.¹⁰

Falvay Károly szerint az emberi test úgynevezett tükörszimmetrikus felépítésű. Azonban az ember agyi rendszere aszimmetrikus. Az úgynevezett jobbkezesség konklúziója a beszéd kialakulása, mely eredetileg tükörszimmetrikus két agyi félteke működését aszimmetrikusra változtatta. A bal, esetleg úgynevezett „beszédese” agyfélteke a mechanikus, motorikus, matematikai típusú adatok, az öröklött, ezen kívül tanult ismeretek tárháza. Itt halmozódnak fel, raktározódnak el az ember élete folyamán megismert tapasztalások. Ezekből az ismeretekből gazdálkodik majd a kialakuló jobboldali agyfélteke.¹¹

A nóvum, újszerű gondolatok feltételei a jobb, úgynevezett „néma”- agyféltekében jönnek létre, ez egyidejűleg az úgynevezett „muzikális”, esetleg „kreatív” agyfél is, mely érzelmeket, a színeket, a téri tájékozódást dolgozza fel, a kész programokat elemzi, összehasonlítja a bal agyfélteke információs raktárának ismeretanyagával.¹²

A néptánc oktatásával az agy jobb, ezenkívül a bal felének harmonikus fejlesztése folyik. Integráló a mozgás, a zenei hatások, továbbá az affektív motiváció vonatkozásában. A tánc rendkívül intenzív mozgás. Az állandóan jelen lévő zenei kíséret permanensen fejleszti a zenei alapkészségeket. Folytonos az affektív hatás is. Ez az emocionális hatás jelenik meg a társak fizikai közelségében, az érintéseken keresztül, illetve az együtt létre hozott kollektív produktum, a kollektív alkotás élményén keresztül.¹³

Ahogy a tánc, úgy a zenei nevelés is fejlesztően hat a gyermek értelmére. Ahhoz, hogy a gyermek megértse a zenei nevelés során alkalmazott fogalompárokat (lassabb-gyorsabb, magasabb- mélyebb, halkabb- hangosabb) szükséges az összpontosított figyelem és a pontos megfigyelés.¹⁴

„A dalok és játékok megtanulása a gyermek emlékezetét is fejleszti. A nagyoknál a figyelem szándékossága is erősíti az emlékezést és a gyorsabb tanulást. Minél több dalt tanul, annál jobban fejlődik az emlékezete.”¹⁵

---

¹⁰ Kun, 2012. 89. p.

¹¹ Falvay, 1990. 5. p.

¹² Falvay, 1990. 5. p.

¹³ Kun, 2012. 89-90. p.

¹⁴ Forrai, 2017. 15.p.

¹⁵ Forrai, 2017. 15. p.

Fontos megemlíteni a képzeletet is, amelynek két formáját különböztetjük meg egymástól. Az egyik ilyen a reprodukív, a másik pedig az alkotó képzelet. „*Reprodukív képzeletről akkor beszélünk, midőn mások észleléseit, elképzeléseit hallva, látva vagy olvasva, a magunk számára újra felépítjük.*

Az alkotó képzelet új dolgok önálló létrehozását jelenti. Az alkotó képzelet feltétele a gazdag emlékezet, a valóság körülményeinek ismerete, élénk, szemléletes képzetkapcsolódások és bizonyos fokú érzelmi gazdagság.”¹⁶

A gyermeknek lehetősége van arra, hogy zenehallgatás során beleéljék, beleképzeljék magukat az adott zenébe és minél színesebb egy gyermek fantáziája, minél erősebb a képzelőereje, annál nagyobb örömet okoz neki.

A zenének olyan hatása is van az érzelmekre, hogy fékezni is tudja őket, illetve meg is tudja változtatni, ezáltal fejleszti a gyermek akaratát.¹⁷

2.2.2 Érzelmi nevelés

Mint ahogy a fentiekben is említettem az óvodáskorú gyermekek életében nagyon fontos szerepet játszik az érzelmi nevelés, amit az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában meg is fogalmaztak az óvodai nevelés egyik fő feladataként.

A 3-6 éves gyermekek érzelem vezéreltek és az érzelmeiken keresztül közelíthetők meg leginkább, azonban fontos figyelembe venni, hogy az érzelmeik labilisak, illetve gyorsan változhatnak az egyik végletből a másikba. Lényeges, hogy a gyermeket már az óvodába lépés első pillanatától kezdve éri kedvező érzelmi hatások, az óvoda segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását és engedjen teret az énkifejező törekvéseinek. Ebben az életszakaszban a kisgyermekkorhoz képest a gyermekek érzelmei gazdagodnak, megjelennek az úgynevezett magasabb rendű érzelmek. Ilyen az intellektuális érzelem, azaz a világ mélyebb megismerésének vágya, ahol a kíváncsiság a motiváló tényező és a felfedezés, a ráismerés, a megismerés és az alkotás öröme az elsődleges. Az erkölcsi-szociális érzelem során a gyermekek társas igénye megnövekszik, megjelennek a lelkiismereti funkciók és az elvárásoknak való megfelelés. Illetve megjelenik még az esztétikai érzelem, amely során a felnőtt támogatásával a gyermek megtanulja észrevenni a szépet, valamint rácsodálkozni a szépre.¹⁸

---

¹⁶ Geréb, 1981. 66-67. p.

¹⁷ Forrai, 2017. 16. p.

¹⁸ József, 2011.

A zenének egy olyan kulcsfontosságú szerepe van az érzelmi nevelés területén belül, hiszen *„közvetlenül váltja ki az érzelmeket, ezért is elengedhetetlen eszköze az általános nevelőmunkának. A dalok éneklése vagy meghallgatása fejleszti a gyermek érzékenységet, fogékonyságát.”*¹⁹

2.2.3 Szociális hatások

A gyermekek már első éves koruktól kezdve érdeklődést mutatnak más gyerekek iránt. Ebben a korban a felnőtt az a személy, aki a biztonságot jelzi a gyermek számára és az életkoruk előrehaladtával már nem a felnőtt lesz az elsődleges személy, hanem leváltja egy kortárs. A gyermekek kapcsolatai lazák és spontánok, tehát bármelyik pillanatban felbomolhatnak egyes barátságok, kapcsolatok. Moreno volt az a pszichoterapeuta, aki a társadalmi szerkezetek és a pszichológiai jóllét közötti kapcsolatok közti összefüggéseket kutatta.

A gyermek számára közösségekben élni annyit jelent, mint alkalmazkodni a különböző szituációkhoz, helyzetekhez. Kialakul a szokások rendszere, megjelennek az új szabályok, vagyis a gyermeknek meg kell tanulnia, hogy osztozkodnia kell a játékokon más gyermekkel is, nemcsak ő van a közösségekben, hanem rajta kívül még van más is. Közösségekben jelentősen fejlődik a gyermek közösségi tudata, hiszen csoportos tevékenységek, munkafeladatok jellemzik az óvodai élet tevékenységformáját.

Ebben a korban az óvodába lépés első pillanatától kezdve a gyermekeket számos inger éri, az első biztos pontot az óvodapedagógus jelenti, majd ezután kezd el „megnyílni” a többi gyermek számára. Hasonlóképpen van ez a néptánc foglalkozások esetén, hiszen ott a néptáncot oktató pedagógus a legelső biztos pont a gyermekek számára, majd miután a gyermek biztonságban érzi magát, elkezd nyitni a társai felé. A táncnak köszönhetően a gyermekek rengeteg interakcióba kerülnek egymással, így akár már egy érintés alkalmával is kialakulhat közöttük a bizalmi kapcsolat és egyre jobban megnyílnak egymásnak. Mivel a gyermekek közösségekben vannak a foglalkozások alkalmával, ezért nagyobb az esélye annak, hogy könnyebben szocializálódnak, könnyebben alakítanak ki szociális kapcsolatokat, mint esetleg azok a gyerekek, akik nem részesei ilyen jellegű, csoportos foglalkozásoknak.

2.2.4 Ritmusérzék fejlesztése

---

¹⁹ Forrai, 2017. 14. p.

Szakedolgozati munkám során, az ének és tánc fejlesztő hatásai közül a ritmusérzék fejlesztésére szeretnék lényegesebben kitérni.

A ritmus nem más, mint „*azonos vagy hasonló folyamatok, történések, jelenségek időbeli rendszere, szabályos váltakozása, ismétlődése. A ritmus határozza meg a hangok és hangsúlyok időbeli helyét és relatív időtartamát a zenében. A ritmus egységeit ütemeknek, vagyis metrumnak nevezzük. A zenei ritmus lehet kötött vagy kötetlen.*”²⁰ A ritmus fogalma röviden, tehát a hosszabb és rövidebb hangok és szüneteik összessége, illetve a hangok egymáshoz viszonyított időtartama. Ennél a témánál fontos az olyan fogalmak tisztázása is, mint az egyenletes lüktetés, ütem, metrum és a tempó.

Az egyenletes lüktetés nem más, mint a mérő, vagyis a zenei „pulzus”. „*A mondókák és dalok szabályosan ismétlődő súlya*”.²¹

Az ütem pedig a lüktetések csoportosítása hangsúly szerinti egységekbe rendezése, vagyis „*a zene valóságos vagy rejtett lüktetésének, súlyos és súlytalan ütéseinek szabályszerűen ismétlődő csoportosulása.*”²²

A metrum pedig egy mérték, amelyet lüktetésre és ütemrendre is alkalmaznak, „*idő-, tempó-, ill. ütemmérték; a zenei ritmus beosztása.*”²³

Tempó alatt pedig egy zenei folyamat sebességét értjük. Azaz „*a tempó, a zene időmértéke határozza meg, hogy egy zeneszám milyen gyors vagy lassú.*”²⁴

A ritmusérzék iránti érdeklődés már korán elkezd kialakulni a gyermekeknél, egyes kutatások ezt bizonyították is: „*Winkler, Háden, Ladinig, Sziller, és Honing (2009) vizsgálata igazolta, hogy egyenletes, szabályos kopogást hangoztatva a kimaradó ütések alkalmával várakozás alakult ki az újszülötteknél.*”²⁵ „*Az egyenletes lüktetés mozgásos követésére is kétéves kortól képesek a gyermekek, de az észlelt lüktetéssel szinkronizált mozgást csak rövid ideig képesek fenntartani.*”²⁶

A ritmusérzék az óvodáskorú gyermekek életében állandóan, a zenei tevékenységeknek köszönhetően fejlődik, hiszen a dal és a játékos mozgás együtt él, természetes módon kapcsolódnak egymáshoz. Az óvodai ritmusképzés alapja a metrumérzék fejlesztése, hiszen a metrumérzék lehetővé teszi a zene lüktetésének megérzését és elősegíti a követését.

---

²⁰ <https://www.zenci.hu/szocikk/ritmus>

²¹ Forrai, 2017. 83. p.

²² <https://www.mimi.hu/zene/utem.html>

²³ <https://www.zenci.hu/szocikk/metrum>

²⁴ <https://www.zenci.hu/szocikk/tempo>

²⁵ Mucsi, 2018. 110. p.

²⁶ Mucsi, 2018. 111. p.

A ritmikai ismeretszerzés előfeltételei már óvodáskorban is megvalósulhatnak. Az egyik ilyen előfeltétel a ritmikai tapasztalatok szerzése, amelyeket a saját testükkel érzékelnek, például a saját mozgásukkal, illetve a saját érzékszervükkel. Fontos a ritmikai jelenségek képzetének kialakítása, amely úgy érhető el, hogy az óvodapedagógus dalokat, dalos játékokat tanít a gyermekeknek a mozgásos játékkal együtt. Illetve az is fontos, hogy az óvodapedagógus kialakítsa a gyermekekben a biztos metrumérzést, ami úgy érhető el, hogy a gyermekek az egyenletes lüktetést a saját testük mozgásával kísérik. Vannak olyan fejlesztő játékok, amelyek a metrumérzést fejlesztik. Ilyen kiscsoportban a „*Csip, csip, csóka*” kezdetű dal, ahol az óvónő irányítja a játékot.

Középsőcsoportban pedig már alkalmazhatunk ritmushangszereket utánzó játékokat is, például dobolás kézzel.

Nagycsoportban pedig már további játékos ritmusgyakorlatokat is alkalmazhatunk. Ez lehet hangszerek utánzása (például: furulya, dob, cintányér.)

A második előfeltétel pedig az úgynevezett ritmuselvonás képessége, ami nem más, mint a dalok ritmusának hangoztatása éneklés nélkül. fontos még a dalazonosítás ritmusról, hiszen ez is nagyban elősegíti a gyermekek ritmusérzékének fejlesztését.²⁷

Az egyenletes lüktetés, mint ahogy már korábban is említettem, egy mérő, ami nem más, „*mint a mondókák, dalok szabályosan ismétlődő súlya.*”²⁸ „*Az egyenletes lüktetés érzékelése nem velünk született képesség, készség, hanem következetes és türelmes gyakorlási folyamat eredményeként lehet elsajátítani.*”²⁹

Mivel az óvodáskorú gyermekekre jellemző, hogy utánzás során tanulnak, sajátítanak el egyes képességeket, ki is használhatjuk ezt, úgy, hogy egyszerű mozdulatokkal egészítjük ki a dalt. Olyan utánzó mozdulatok lehetnek, mint például: karlengetés, cipódagasztás, combütögetés, repkedés, menetelés, diótörés.

Fontos, hogy ezek mozgások korcsoportok szerint változnak, hiszen a kiscsoportosoknál az óvónő saját maga játszik, ő irányítja a játékot, hiszen a kiscsoportos gyermekek mozgáskultúrája ehhez még fejletlen, illetve nekik még nehéz együtt mozogni a csoporttal, ragaszkodnak a saját mozgástempójukhoz. A kiscsoportosoknál különösen nagy szerepe van az utánzásnak, hiszen az óvónő által érzékeltetett lüktetést a gyermek egy idő után át fogja venni, később pedig már önállóan fogja érzékeltetni.

---

²⁷ <http://magyarutca.org/nyeomszsz/orszavak/pdf/RitmuserzekFejleszttes.pdf> 2. p.

²⁸ Forrai, 2017. 83. p.

²⁹ <http://magyarutca.org/nyeomszsz/orszavak/pdf/RitmuserzekFejleszttes.pdf> 1. p.

A középső csoportos gyermekekre jellemzőbb az összerendezettebb mozgás, képesek egymáshoz alkalmazkodni. Azonban eleinte még számukra is nehéz feladatnak bizonyul a térforma, legtöbbször egy szabályos kör kialakítása. A körben járás egy nagyon jó lehetőség arra, hogy a gyermekek érezzék az egyenletes lüktetést, hiszen, ha már páran megfelelően csinálják, a többi gyermek is ráfog érezni és ő is fel fogja venni a megfelelő lüktetést. Nagycsoportosok esetében már jóval fejlettebb a mozgáskultúrájuk, ezt alá is támasztja az, hogy ők már képesek taps vagy dobantás nélkül is képesek egyenletesen járni, illetve a természetes mozdulatokat végrehajtani.³⁰

A ritmus érzékeltetéséhez rengeteg mozgást használhatunk. Azonban fontos, hogy eleinte olyan mozdulatokat gyakoroljunk, amelyek valamilyen hanggal járnak, hiszen ez elősegíti a ritmus érzékelését. Ilyen hanggal kísért mozdulat például a csettintés, tapsolás, dobantás. Később már olyan mozdulatokat is alkalmazhatunk, amelyek nem járnak hanggal és csak láthatók, mint például a karlendítés vagy a bólintás. Fontos megjegyezni, hogy a gyermekek esetében is szükséges a szünet érzékeltetése, amelyet más mozdulattal is érzékeltethetünk, mint amivel a dal ritmusát vagy az egyenletes lüktetést érzékeltetjük.³¹

A ritmus érzékeltetése mellett fontos a gyermekek belső hallásának fejlesztése, hiszen ekkor a gyermek az emlékezetére támaszkodik, megfigyeli, megjegyzi és kiválasztja azt az ismert dalszöveget, amely a ritmushoz illik.³²

A ritmusérzéklet fejlesztést még a ritmusvisszhang. Azonban ehhez szükség van a gyermekek jó megfigyelőképességére. Ezért fontos, hogy először a gyermekek megfigyeljék, majd csak azután tapsolják a hallott ritmust.³³

Az óvodáskorú gyermekek életében nagyon fontos az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Kiscsoportban még csak az egyenletes lüktetést gyakorolják a gyerekek, míg középsőcsoportban a ritmus hangsúlyozása van a középpontban. Majd nagycsoportban kapcsolják össze egymással a ritmust és az egyenletes lüktetést.³⁴

A 3-6 éves korú gyermekek ritmusérzékének fejlesztését elősegíti a tempóérzékelés is. Minden embernek van egy sajátos tempója, ezért is nehéz ezt a korosztályt egy állandó tempótartásra szoktatni. Illetve az óvodapedagógusok céljai közé tartozik *„a gyors és a lassú fogalompár közötti különbségek érzékeltetése is. Kiscsoportban a gyermekek felismerik a gyors és a lassú fogalompárt, a középsős gyermekek saját maguk is megpróbálnak lassú és gyors cselekvéseket*

---

³⁰ Forrai, 2017. 85. p.

³¹ Forrai, 2017. 88. p.

³² Forrai, 2017. 89. p.

³³ Forrai, 2017. 90. p.

³⁴ Forrai, 2017. 90-92. p.

végezni. Nagycsoportban pedig már az óvónő segítsége nélkül is képesek a tempót tartani, illetve lassan és gyorsan énekelni egy dalt.”³⁵

A ritmusérzék fejlesztéséhez nagyban hozzájárulhat még a gyermektánc, illetve a gyermekhangszerek alkalmazása.

Először a gyermektáncot szeretném bemutatni. Az óvodáskorú gyermekek mozgásfejlettségére jellemzők az egyszerű és természetes mozgások. Fontos figyelembe venni a gyermektáncnál is a gyermekek életkorát, illetve az egyéni fejlettségi szintjükhöz mérten kell differenciálni. Gyermektánc során olyan mozgásokat célszerű alkalmazni, mint a járás, páros forgás, guggolás, taps és kifordulás.³⁶

Fontos, hogy az óvodapedagógus tudatosan építse fel a foglalkozást és céltudatosan fejlessze, ellenőrizze és javítsa a mozgást. Ugyanis a gyermek életében kiemelkedő szerepet játszik a rendszer, ezért ezt a foglalkozásoknak is kell, hogy legyen egy kerete, kell lennie egy bevezető résznek, egy fő résznek és egy befejező résznek. A bevezető részben a szervezési feladatoknak van kiemelkedő szerepe, a fő részben az ismétlődő mondókák és dalok gyakorlására, az új dalosjátékokra és az esetleges zenei feladatra kerül sor. A befejező részben pedig visszavezetés és lecsillapítás történik. A tudatos felépítés pedig azért fontos, hogy a pedagógus az alapoktól kezdve fokozatosan haladjon a foglalkozások felépítésével, mert lehet, hogy egy gyermeknek nem mennek olyan egyszerűen az egyes lépések, mozdulatok elsajátítása, mint a többi gyermeknek.³⁷

A gyermekhangszereket bátran alkalmazzuk a zenei foglalkozások során, hiszen a gyermekek igénylik a hangszeres foglalkozásokat, leköti a figyelmüket, örömmel használják ők is a hangszereket. Azonban fontos megjegyezni, hogy óvodában a gyermekek kezébe ütőhangszereket adjunk. Adhatunk nekik dobot, cintányért és triangulumot, de olyan hangszereket is adhatunk a gyerekek kezébe, amelyeket mi magunk készítettünk, ilyen például a dióból készült kasztanyetta vagy akár 2 gesztenyét is adhatunk a kezükbe, hogy üssék össze, hiszen ennek is van hangja. Mielőtt elkezdünk rajtuk játszani, meg kell tanítanunk a hangszerek nevét, illetve a helyes kezelés módját.³⁸

E hangkeltő eszközök használatakor figyelniük kell arra, hogy amennyiben kíséretként alkalmazzuk, úgy a szerepük alárendelt legyen, illetve lehetőleg kerüljük a hangszerek egyszerre való megszólaltatását.

---

³⁵ Forrai, 2017. 93. p.

³⁶ Forrai, 2017. 95. p.

³⁷ Forrai, 2017. 94-95. p.

³⁸ Forrai, 2017. 98. p.

A gyerekek személyiségfejlesztésének egy eszköze a ritmikus játék. A ritmikus játékok arra készítik a gyerekeket, hogy a társaikkal együttműködjenek a közös cél érdekében, ami nem más, mint a játék sikeressége, megvalósulása. Így ez elősegíti a gyermekek közösségben való működését. Illetve a gyermekek képességeit nagyban fejleszthetjük a ritmusérzék kialakításával, hiszen ezáltal fejlődik a gyermekek szellemi képessége, ugyanis a foglalkozások során alkalmazzák a zenei gondolkodást, az emlékezetüket és a képzeletükre is hagyatkoznak. A kognitív képességek mellett fejlődnek az érzelmi képességek is, hiszen azáltal, hogy a gyermekek mondókáznak és énekelnek, fejlődik a szókincsük, kialakul a szép iránti érzékük.

2.2.5 A testi fejlődés jellemzői és a tánc hatása

*„A tánc szándékos, s ezáltal koordinált a mozgás. A koordináció pedig az emberi szabályozásnak az a módja, amely a neomuszkuláris rendszer célszerű működésén keresztül az egyes testrészek és az egész test mozgásait egymással és a külső környezettel térben, időben és dinamikailag összehangolja.”*³⁹ Vagyis az óvodáskorú gyermeknek a fejlődésben el kell jutnia arra a pontra, hogy képes legyen koordinálni a mozgását, hiszen ez a tánchoz elengedhetetlen elem.

Az óvodás korosztály rendkívül mozgékony és energikus, ezért is fontos, hogy az óvodapedagógus mozgásos tevékenységet is biztosítson a gyermek számára, ügyelve arra, hogy megfelelő periódusokra legyen felosztva. Tehát az aktivitási idő és a pihenőidő megfelelő arányban jelenjen meg a foglalkozás során. A 3-6 éves korosztály az adott tevékenységre, cselekvésre minden energiáját ráfordítja. Azonban ezáltal rendkívül fáradékonyak is.

Az óvodába lépő gyermekek esetében túlsúlyban vannak a spontán mozgások, illetve a veszélyérzetük jócskán kisebb, mint a bizonyítási és mozgásvágyuk, emiatt is fontos, hogy a balesetek elkerülése érdekében, ezt a mozgásvágyat minél szervezetebben elégítse ki az óvodapedagógus és a gyermek kellően jól fájradjon el.

Az óvodáskor végére fontos, hogy a gyermek a testi fejlődésben is elérje az iskolaérettséget. Fontos megemlíteni, hogy a teste legyen teherbíró, arányosan fejlett, mozgását az összerendezettség jellemezze, illetve a koordinált mozgások. Illetve jelentős szerepe van még a finommozgások kialakulásának és fejlődésének is.

Falvay Károly szerint *„a gyermek csecsemőkorától teljes kifejeletéig, másfél évtizedes utat jár be. Születésekor úgy nevezett öröklött reflexmozgásokkal jön a világra, amik a mozgás vezérlését végző agy biológiai fejlődésével lassan elmaradnak.*

---

³⁹ Antal, 2010. 52. p.

Az óvoda első évében még tapasztaljuk a kézfej, ezen kívül az ujjak használatának bizonytalanságait.”⁴⁰ Vagyis a gyermek finommotorikája még nincs kifejlődve a megfelelő mértékben, hiszen később ez segíti elő a finommozgások koordinálását. A finommotorikán belül azonban meg lehet említeni a grafomotoriumot is, hiszen ennek a fejlesztése segíti elő például a ceruzafogást. Forrai Katalin megemlíti azt is, hogy a zenei nevelés milyen fejlesztő hatással van a testi fejlődésre. „A zene lüktetése hat a koordinált mozgásra, az énekléstől nő a légzőkapacitás, a lüktetés, a folyamatosság szabályozott mozgást igényel. A laza, de rugalmas járás, tapsolás, játékos mozdulatok a gyermek egyensúlyérzékét fejlesztik.”⁴¹

2.3 Az elméleti háttér összefoglalása

A fentiekben említett témakörök is azt támasztják alá, hogy a néptáncnak és a népzenenek számos fejlesztőhatása van a gyermekekre nézve. Az óvodai nevelésben számos készség és képesség fejlesztése valósul meg, azonban az esetünkben a zenei nevelésnek van kiemelkedő szerepe. A dalanyagok által a gyermeknek kialakul a zene iránti érdeklődése, fejlődik a zenei érzéke. Az óvodás korú gyermekek rendkívül fogékonyak a mondókákra és dalokra, ezért is tartom fontosnak, hogy ebben a korban minél több dalanyaggal ismerkedjenek meg.

A dalanyagok nemcsak az értelmi funkciókra, hanem az érzelmi nevelésre, a szociális fejlődésre, a különböző zenei képességek fejlődésére, mint például az éneklési készség, a ritmusérzék, a zenei hallás, a zenei formaérzék és a zenei alkotókészség fejlesztésére, illetve a testi fejlődésre is hatással van. Táncolás és éneklés során a gyermek eltudja képzelni a dalszövegben megjelenő képet, illetve felveszi a zene ritmusát és hangulatát, amelyet a mozgásában jelenít meg.

A néptánc, csoportos formában zajló tevékenység, amelynek köszönhetően a gyermek kiválóan szocializálódik. Kapcsolatot teremt a néptáncot oktató pedagógussal, illetve kortársaival, megtanulja a társas együttélés szabályait, illetve ezáltal nyitottabbá válik és megtanulja, hogy is kell másokkal kapcsolatot teremteni.

A zenei képességek közül a dolgozatomban a ritmusérzék fejlesztését fejtettem ki, hiszen már a korai ritmusérzék kialakítása és fejlesztése rendkívül eredményesnek bizonyul. Már a mondókával és a dalok egyenletes lüktetésével, ritmusának érzékeltetésével és a kettő összekapcsolásával kitűnően lehet fejleszteni a gyermekek ritmusérzékét. Illetve nagyon fontos

---

⁴⁰ Falvay, 1990. 5. p.

⁴¹ Forrai, 2017. 17. p.

szerepe van a tempóérzék fejlesztésének, amelyet a lassú-gyors fogalompár érzékeltetésével és megkülönböztetésével lehet fejleszteni.

A gyermekek testi fejlődése 3-6 éves korban felgyorsul, jelentős változásokon esnek át. A táncnak fejlesztő hatása van a nagymozgásokra, az egyensúlyérzékelésre, illetve a testsémára és a térérzékelésre is.

Mivel a tánc jótékony és fejlesztő hatásainak az elméleti hátterét tanulmányoztam a szakdolgozati munkám során, a megfigyelés módszerét találtam a legmegfelelőbbnek. A megfigyelés során szemmel látható volt, amelyet a szakirodalomban megfogalmaztak és gyakorlat alátámasztotta az elméleti hátteret.

3 Vizsgálati anyag és módszer

A dolgozat bevezetőjében jelzett kutatási célok kutatásához, vizsgálati módszernek a megfigyelést választottam. Egy hónapon keresztül, összesen négy néptáncfoglalkozást tekintettem meg, amelyek a nagyatádi Csillagszem Óvodában zajlanak. A foglalkozások vezetője 2013-ban végezte el a Néptánc csoportvezetői tanfolyamot, amely egy 240 órás akkreditált képzés volt. Az ok amiért elvégezte ezt a képzést, az az volt, hogy korábban ő is néptáncolt és célja volt, hogy átadja a gyerekeknek a tudását. Majd 2016-ban megszerezte az óvodapedagógusi végzettséget is.

A foglalkozások megfigyeléséhez egy 21 pontból álló szempontsort állítottam össze. A szempontokat az óvodai tevékenységi formák megfigyelési szempontjai alapján állítottam össze, amelyek az Útmutató a szakmai gyakorlathoz⁴² című könyvben található, illetve kiegészítettem azokat saját gondolatokkal és ötletekkel is. A szempontsorok a következők:

Gyermekek megfigyelése:

1. Résztvevő gyermekek életkora, nemek aránya.
2. Gyermekek egymás közötti kapcsolata. Gyermek- pedagógus kapcsolata.
3. Milyen érzelmek jelennek meg a gyerekek arcán a foglalkozás közben?
4. A gyermekek zenei tevékenysége (dalismeret, éneklési készség és ritmusérzék, mozgáskultúra).
5. Megjelenő mozdulatok a foglalkozás során. Gyermekek, hogyan hajtották végre a fejlettségi szintek szerint (segítségadással, önállóan).

Pedagógus megfigyelése:

6. Pedagógus személyisége, vezetési stílusa.
7. A pedagógus éneke (hangmagasság, énektechnika).
8. Pedagógus mozgáskultúrája.
9. Bemutatók mintaszerűsége.

Tervező, szervező munka és a foglalkozás menete:

10. A foglalkozás légköre, hangulata.
11. A foglalkozás felépítése, időbeosztása.
12. A foglalkozás anyagának illeszkedése a gyermekek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségi szintjükhöz.
13. Mondókák, dalok aránya.
14. Ritmusérzék fejlesztésének milyen módszerei jelennek meg? Pozitív mintát mutat a pedagógus?

Alkalmazott pedagógiai módszerek:

15. Magyarázat.
16. Gyakorlás biztosítása.
17. Differenciálás megvalósulása.

---

⁴² Útmutató szakmai gyakorlathoz, 2020. 108-109. p.

18. Hibajavítás.
19. Segítségnyújtás (tevőleges, verbális).
20. Ellenőrző és értékelő munka.
21. Motivációs eszközök, érdeklődés felkeltése és fenntartása.
- 22.

3.1 Kutatási eredmények elemzése

A kutatási eredmények elemzése a fent említett megfigyelési szempontok sorrendjében történtek. Először gyermekek, majd a pedagógus megfigyelését, illetve a tervező, szervező munkát és a foglalkozás menetét, végül pedig az alkalmazott pedagógiai módszereket mutatom be.

A foglalkozásra összesen 17 gyermek jár, amelyből 15 kislány és 2 kisfiú. A csoportba középső- és nagycsoportos gyerekek járnak, hiszen a pedagógus célzottan ennek a két korosztálynak tartja a foglalkozást.

Az első foglalkozást 2023. február 6-án tekintetem meg és ettől az időponttól kezdve még 3 héten keresztül jártam a foglalkozásokra minden hétfőn, amelyek 16 órakor kezdődtek és 16:45 perckor értek véget.

Azt tapasztaltam a négy megtekintett foglalkozás során, hogy a gyerekek megbíznak a pedagógusban és jó kapcsolatot ápolnak vele. A pedagógus a foglalkozások elején mindig hagy időt a gyerekeknek, hogy ha valamit meg szeretnének osztani egymással és a pedagógussal, akkor azt nyugodtan megtehetik.

Arra is láthattam példát, hogy a gyerekek közösen viccelődtek a pedagógussal, vagyis ez is azt támasztja alá, hogy kedvelik és a bizalmukba fogadták a pedagógust. Bátran fordulnak hozzá, ha valami kérdésük van, a pedagógus pedig kedvesen meghallgatja és válaszol a gyerekeknek. A pedagógus a foglalkozások során alkalmazza a következetesség elvét, tehát úgy viselkedik, amit a gyerekektől is elvár, ha ezt azonban egy kisgyerek megszegi, akkor őt kiülteti vagy maga mellé állítja egy kis időre. A foglalkozásokon a jó hangulat és a játékosság mellett, szükség esetén megjelenik a szigor is.

A gyerekek szintén jó kapcsolatot ápolnak egymással. Nem tapasztaltam kiközösítést, mindenki barátkozik mindenkivel. Néhányszor előfordult, hogy a gyerekek egymást is „fegyelmezték” és ugyanúgy szót fogadtak egymásnak, mint a pedagógusnak, ez azt is jelenti, hogy a pedagógustól egy jó mintát látnak, amelyet a saját viselkedésükbe is beépítenek. Az első foglalkozástól kezdve azt tapasztaltam, hogy egy jól összeszokott közösség néptánc foglalkozásait vizsgálhatom.

A fentiekben elemzett szakirodalmak is azt támasztják alá, hogy kisgyermekkorban a csoportos foglalkozások nagyban befolyásolják és fejlesztik a gyermekek közösségi életét, sokkal nyitottabbá válnak, könnyebben barátkoznak és egyszerűbben válnak le a szülőkről.

A foglalkozások teljes időtartama alatt a gyermekek végig mosolyogtak. A 4 foglalkozás egyikén sem fordult elő, hogy valamelyik kisgyerek esetleg szomorú lett volna vagy esetleg sírt volna, mert nem szeretne táncolni vagy a foglalkozásra járni. Látni lehetett az arcukon, hogy élvezik azt, amit csinálnak és felszabadultak közben.

Az elemzett szakirodalmak kitértek a gyermekek érzelmi nevelésére, amelynek egyik eszköze lehet a néptánc és a népzene. Mint tudjuk, az óvodáskorú gyermekek az érzelmeik által vezéreltek, ami nagyban befolyásolja a foglalkozás menetét, hangulatát és légkörét. Emiatt is fontos, hogy ha a pedagógus látja a gyermekben, hogy rossz kedve van, akkor kérdezze meg tőle, illetve próbálja meg minél jobban belevonni a foglalkozásban, hogy ezáltal is elterelje a gyermek figyelmét, esetlegesen megváltoztassa a hangulatát.

A gyermekek zenei tevékenysége már az első alkalommal pozitív csalódás volt számomra, ugyanis nem volt szükség arra, hogy a pedagógus ösztönözze a gyerekeket az éneklésre, hiszen önmaguktól, saját indíttatásból énekelték az aktuális dalt. Illetve már ekkor szembesültem azzal, hogy a gyermekek repertoárjában rengeteg mondóka, dal és dalosjáték szerepel.

A foglalkozások alkalmával előkerült az *Érik, érik a dinnye* kezdetű fogyó-gyarapodó játék. Ennél a játéknál nem volt szükség a szabályok ismertetésére, amint a pedagógus kiválasztotta a gazdát, aki a gyerekek körül jár és amint elkezdte énekelni a dalt, a gyerekek azonnal csatlakoztak és önállóan folytatták. Azonban szükség volt a pedagógus segítségnyújtására, hiszen vagy túl gyorsan, vagy túl lassan énekelték a dalt, ezért a pedagógus először a combján ütötte az egyenletest, majd énekléssel is segítette a gyerekek éneklését. A pedagógus azonnal észlelte, hogy a gyerekek nem a jó ütemben énekelnek és hogy ne a rossz ütem maradjon meg az emlékezetükben, tevőlegesen azonnal javította és segítette a gyermekek éneklését.

A kisgyermekek körében még nem elvárt, hogy folyamatosan tudják tartani az ütemet, illetve a ritmust. Az óvodai nevelés keretén belül, az ének-zene foglalkozásokon valósul meg, az úgynevezett kiemelt zenei feladat megvalósítása. A kiemelt zenei feladatok közé tartozik a magasabb-mélyebb, a halkabb-hangosabb és a lassabb- gyorsabb fogalom párok megkülönböztetése, amelyek nagyban befolyásolják a gyermek ritmusérzékét, illetve a zenei hallását.

Az *Elvesztettem páromat* kezdetű fogyó-gyarapodó gyermekjátékot is eljátszották. Ezután a *Fehérvári kapitány* kezdetű dalosjátékkal folytatták. Ebben az esetben sem volt szükség a

szabályok ismertetésére, illetve gördülékenyen ment a váltás a két játék között, hiszen a kérő kiválasztása után azonnal elkezdtek énekelni a dalt a pedagógus segítsége nélkül. Ez is az támasztja alá, hogy a gyermekek nem először találkoztak az alábbi dalosjátékokkal.

Majd ezután következett a *Kecske ment a kiskertbe* kezdetű dalosjáték, amelyre a fent említettek szintén vonatkoznak. Azzal a különbséggel, hogy mivel ez nem fogyó- gyarapodó játék, ezt négyszer játszották el.

A foglalkozás végén a *Hold, hold* kezdetű dal került elő, azonban itt nem a játéka volt a fontos, hanem a gyerekek kört alakítottak és a dal ritmusát, körben járás közben tapsolták, vagyis a pedagógus anélkül fejlesztette a gyermekek ritmusérzékét, hogy ők ebből bármit is észleltek volna. A gyerekeknek ez a feladat kifejezetten jól ment, rendkívül jó ritmusérzékkel rendelkeznek, szinte hibátlanul eltapsolták a ritmust. Ugyanezzel a dallal a későbbiekben a halk-hangos éneklést gyakorolták. Amikor a pedagógus a magasba emelte a karját a gyerekeknek hangosan kellett énekelni, mikor közepén volt a keze akkor normál hangerőn, és mikor mélytartásban volt a karja, akkor pedig a halk éneklés volt a feladat. Azt tapasztaltam, hogy a gyerekek sokszor gyakorolták ezt a feladatot, hiszen mindenki elsöre megértette, nem volt szükség a szabályok sokszori ismertetésére és nem hibáztak a „karjelzéseknél”.

Azonban azt fontos megemlíteni, hogy az imént említett karjelzés, szakmódszertani szempontból nem egyezik az óvodai zenei nevelés során alkalmazott útmutatással. Ugyanis a halk-hangos relációt vízszintes irányban szemléltetjük a gyerekeknek.⁴³

Illetve körben állva elénekelték a *János úr* kezdetű dalt a játéka eljátszása nélkül, amellyel a pedagógus előkészítette a következő foglalkozást, hiszen akkor már a játékaival játszották el. Majd az ezt követő foglalkozásokon a pedagógus megbeszélte a gyerekekkel, hogy ezt a dalosjátékot milyen térformában fogják eljátszani a későbbiekben, amelyet el is gyakoroltak és nemsokkal később a gyermekek önállóan, a pedagógus segítségnyújtása nélkül teljesíteni tudták.

Volt arra is példa, hogy az *Egyél libám* kezdetű dallal a ritmust gyakorolták, méghozzá úgy, hogy körben járás közben a ritmusát tapsolták. Majd zárásként eljátszották az *Elvesztettem zsebkendőmet*, *Tüzet viszek*, *Fehérvári kapitány* kezdetű dalosjátékokat.

A harmadik foglalkozástól kezdve már nehezebb feladata volt a gyerekeknek az addig látottakhoz mérten, ugyanis elkezdtek gyakorolni az egyszerűbb térformákat is. A *Hold, hold* kezdetű dalra az volt a gyerekek feladata, hogy 2 db különálló kört alakítsanak, ami csak a pedagógus segítségével valósult meg, majd miután ez létrejött a dal éneklése közben a két kör

---

⁴³ Forrai, 2017. 76. p.

ellentétes irányba haladt. A gyerekek ezt a feladatot meglepően jól tudták kivitelezni. A későbbiekben a két különálló kör kialakítása már önállóan, esetlegesen néhány apró segítséggel valósult meg.

Majd ezt követően a *Megy a takács* kezdetű dalhoz ki kellett alakítaniuk egy nagy kört, illetve ebben a körben egy kisebb kört. A két kör egymással ellentétes irányba haladt. A gyerekeknek ez a feladat már kissé nehezebben ment, hiszen ezt először csinálták, de a dalokat ettől függetlenül ügyesen és önállóan énekelték.

Ezután különböző feladatokat kellett végrehajtaniuk egyes dalokra és mondókákra, térdütést, nyuszitapsot, tapsot, és taps- térdütés váltakozását gyakorolták. A *Fehérvári kapitány* kezdetű dalnál a pedagógus felhívta a gyermekek figyelmét, arra a visszatérő hibára, hogy mikor azt éneklük, hogy „szebbiket, jobbikat” akkor ne hangsúlyozzák ki annyira a „B” betűket és erre próbált is éneklést közben példát mutatni. A későbbiekben a pedagógusnak még mindig fel kellett hívnia a gyermekek figyelmét a dallal kapcsolatos visszatérő hibára, azonban nem olyan gyakran, mint eleinte. Majd befejezésként eljátszották a *Tűzet viszek, Ennek a kislánynak* és az *Elvesztettem zsebkendőmet* kezdetű játékokat.

A negyedik foglalkozás alkalmával a szintén a térforma gyakorlás került előtérbe, azonban a pedagógus igyekezett a műsorban szereplő dalosjátékok sorrendjét is összeállítani. Ennek megfelelően először a *János úr* kezdetű dalosjátékot játszották el, ahol a kaputartást gyakorolták és elevenítették fel. Ezt követően a *Hold, hold* kezdetű dalosjátékra a gyerekeknek két különálló kört kellett kialakítaniuk és körben kellett járniuk. A negyedik foglalkozás alkalmával a gyerekek már önállóan, a pedagógus segítsége nélkül is kitudták alakítani a térformát.

A köralakítás után a gyerekeknek úgy kellett a kört kinyitniuk, hogy mindegyik körből egy-egy láncot csinálnak, amelyek egymással szemben vannak. Ebből a térformából következett egy kérdezz-felelek játék, az alábbi szöveggel:

- „- Jössz játszani? - Nem megyek.
- Fára mászni? - Nem merek.
- Árkot ásni? - Nem lehet.
- Kútba mászni? - Leesek.
- Messze menni? - Elveszek.
- Táncot járni? - Szeretek!
- Kivel járod? - Teveled.”

Ez a feladat már nehezebbnek bizonyult és szükség volt a pedagógus segítségnyújtására.

A kérdezz-felelek játék után a gyerekeknek párba kellett állniuk és miközben mondták a *Badacsonyi rózsafán* kezdetű mondókát, illetve a pedagógus egyenletesen tapsolt, a gyerekeknek körbe kellett járniuk, hogy gyakorolják a párban történő táncot is.

Majd a foglalkozás zárásaként eljátszották a *Fehérvéri kapitány*, a *Tüzet viszek*, az *Ennek a kislánynak* és az *Elvesztettem zsebkendőmet* kezdetű játékokat.

A foglalkozások zenei anyagát tekintve a pedagógus olyan mondókákat, dalokat, dalosjátékokat épített be a foglalkozásába, amely a gyermekek számára ismétlő mondóka, dal, illetve ismétlő játék volt. Ennek köszönhetően nem volt olyan gyermek, aki ne ismerte volna a szövegét vagy a játékát az adott mondókának vagy dalnak. A következő mondókák jelentek meg a foglalkozáson: *Ángyom sütött*, *Badacsonyi rózsafán*, *Esik eső, fúj a szél*, *Itt a köcsög*, *Lementem a pincébe*. Dalosjátékok közül pedig a következők: *Egyél libám*, *Elvesztettem páromat*, *Elvesztettem zsebkendőmet*, *Ennek a kislánynak*, *Érik, érik a dinnye*, *Fehérvári kapitány*, *Hold, hold*, *János úr*, *Kecske ment a kiskertbe*, *Megy a takács*, illetve a *Tüzet viszek* kezdetű dalosjáték. Tehát a dalok és a mondókák egyenlő arányban fordultak elő a foglalkozások során.

A foglalkozások során rengeteg mozdulat jelent meg, amelyet a pedagógus a gyermekek életkorához mérten igazított. Bemelegítés során megjelent olyan mozdulat, mint a sarkon járás, külső talpélen járás csípőtartással, lábujjhegyen járás magastartással. Zártállásban a gyerekeknek rogyasztaniuk kellett a térdüket, majd lábujjhegyen kellett állniuk, majd ezt folyamatosan, felváltva kellett gyakorolniuk. Illetve bokakörzést és sarkon való állást és a lábujjhegyen állást is felváltva kellett gyakorolniuk. Az utóbb említett feladatokhoz szükséges, hogy a gyermek rendelkezzen megfelelő egyensúlyérzéssel, de a látottak alapján a csoportba járó gyerekeknek ezzel nem volt gondjuk.

A fő részben mind a 4 alkalommal gyakorolták az egylépéses csárdást, a húzót (1.ábra), a höcögőt (2.ábra), a cifrát, a dobbantót (3.ábra), az érintőt (4.ábra), illetve a kartartást, majd párban a körben járást, a térdrogyasztást és szintén a csárdást. Mielőtt nekiálltak az adott mozdulatnak, a pedagógus először bemutatta, a gyerekek pedig megnevezték, majd közösen elgyakorolták. Egyes mozdulatok, mint a húzó (1. ábra) és a cifra, nehezebben ment a gyerekeknek, hiszen ezt az idősebb korosztály is hosszú hónapokon keresztül sajátítja el.

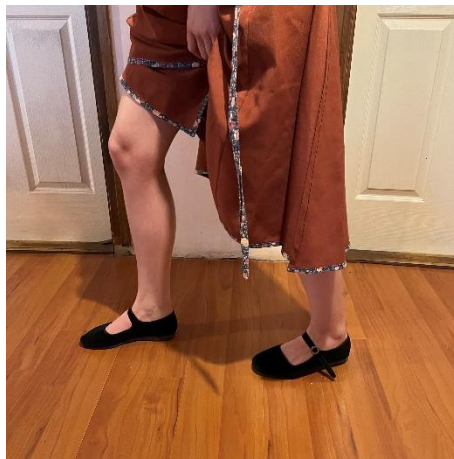

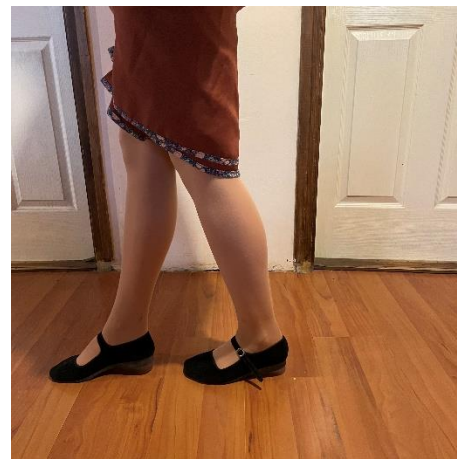
1. ábra: Húzólépés
(saját készítésű kép)

2. ábra: Höcögőlépés
(saját készítésű kép)

3. ábra: Dobbantólépés
(saját készítésű kép)

4. ábra: Érintőlépés
(saját készítésű kép)

Illetve a János úr kezdetű dalosjátéknál megjelenik a kaputartás is, mint mozdulat. A fiatalabb korosztályú gyermekek esetében azt tapasztaltam, hogy közel állnak egymáshoz, nincsenek tisztában azzal, hogy milyen távolságra álljanak egymástól, hogy a kezük alatt átbújó gyerekek átférjenek. Azonban mikor erre kerül a sor, a gyermekek ösztönösen távolabb állnak egymástól, hogy helyet adjanak a bújóknak.

A pedagógust demokratikus vezetési stílus jellemzi. Betartja a következetesség elvét, illetve nagyon határozott is. Nagyon pozitív személyiség, aki mindig mosolyog a gyerekek között. Sokat játszik a mimikájával, ezáltal láthattam példát arra, hogy nem volt szükség arra, hogy fegyelmezés során felemelje a hangját.

A gyermekeknek megfelelő hangmagasságban énekelte a dalokat. Szép, tiszta énekhang jellemzi az énekhangját.

A pedagógus a mozgásával példát mutat a gyerekeknek, hiszen egyenes testtartással végezte az egyes mozgásokat, amellett, hogy felhívta a gyermekek figyelmét, hogy húzzák ki magukat, tegyék csípőre a kezüket vagy zárják össze a lábukat, szemléltette is a gyermekek számára. Szükség esetén a nehezebb mozdulatoknál pedig először bemutatta, majd közösen gyakorolt a gyerekekkel egészen addig, amíg azt nem látta, hogy a gyerekek magabiztosan végzik az adott mozdulatot.

A foglalkozások légkörét és hangulatát tekintve pozitív légkörű és hangulata volt, a pedagógus és a gyerekek is egyaránt jó kedvűen mentek be a csoportszobába és ugyanilyen jó kedvvel távoztak. Sőt, arra is volt példa, hogy a pedagógus azt mondta a gyerekeknek: „Annyira szeretek hozzátok bejárni, mert olyan fegyelmezettek és ügyesek vagytok!”. Tapasztalataim alapján úgy gondolom, hogy ennek az az oka, hogy a pedagógus egy nagyon jó mintát ad a gyerekeknek, mind magatartás szempontjából és mind az éneklés és a táncolás szempontjából. Illetve egy nagyon jó viszonyt ápolnak a gyerekek a pedagógussal, a pedagógus alkalmazza a következetesség elvét, illetve amellett, hogy határozott, a gyerekek szintjén mozog.

A gyerekek a foglalkozások során felszabadultak voltak, amelyet az támaszt alá, hogy a bemelegítés során a pedagógus nem hívta fel rá a gyermekek figyelmét és nem is kérte őket arra, hogy énekeljenek, ők mégis jókedvűen énekeltek a dalokat. Tehát nem kötelező jelleggel, saját motivációjuk szerint is szívesen énekelnek.

A foglalkozások időbeosztását tekintve 16 órától 45 percen keresztül tartottak, amely megfelelő hosszúságú a középső- és nagycsoportos gyermekek számára, hiszen ebben az időintervallumban a gyermek kellően jól elfárad, a mozgásigénye ki van elégítve és ennél hosszabb ideig már nem tudna figyelni, hiszen szellemileg is elfárad. A pedagógus csak középső- és nagycsoportos gyerekeknek tart néptáncot, ezért igyekszik a gyermekek korosztályának megfelelő mozgás- és dalanyagot összeállítani.

A foglalkozások felépítését tekintve névsorolvasással kezdte az óvodapedagógus a foglalkozást, majd ezután kezdődött a bemelegítés, ami körülbelül 10 percig tartott. A bemelegítés során a pedagógus a telefonján indított népzenekeket, amelyek a következők voltak: *Érik a szőlő*, *Este van már nyolc óra*, *Hej, Dunáról fúj a szél*, *Hej, Vargáné* és a *Két szál pünkösdi rózsza* kezdetű népdal.

Majd következett a fő rész, ami 25-30 percig tartott és végül a befejező rész 5-10 percig tartott. A négy megtekintett foglalkozásokon a pedagógus tökéletesen tartotta ezeket az időbeosztásokat és gördülékenyen „lépett át” egyik részből a másikba. Az egyszerű és bonyolult mozdulatok egyaránt megtalálhatóak a foglalkozás anyagában. Azonban nem várja el a nagycsoportosoktól sem, hogy például a höcögőt vagy a húzót tökéletesen megcsinálják, hiszen

ahogy a korábbiakban is említettem, ezek a mozdulatok nehezek az óvodáskorú gyermekek számára és hónapokon keresztül tart az idősebb gyerekeknek is, hogy elsajátítsák.

A foglalkozások során számos példát láthattam a ritmusérzék fejlesztésének módszereire. A pedagógus már a bemelegítés közben odafigyelt a gyermekek ritmusérzékének fejlesztésére, hiszen körbejárás közben egyenletesen kellett tapsolniuk a gyerekeknek, majd ritmusra. Figyelve a népzene ritmusára rugózniuk kell fönt, illetve lent és folyamatosan felváltva. Az óvodapedagógus minden alkalommal felhívta arra a gyermekek figyelmét, hogy figyeljenek a dal ritmusára. Szükség esetén tevőlegesen és verbálisan is segített a gyerekeknek, hiszen ez a feladat nem egyszerű az óvodás korosztály számára.

Ezt követően a gyerekek körbeálltak, a pedagógus egyszerű ritmusokat tapsolt, amelyekben szerepelt ti-ti, tá, és szünet. A gyerekeknek az volt a feladata, hogy visszatapsolják a hallott ritmust. Azt tapasztaltam, hogy könnyebben visszatudták tapsolni a ritmust, ha közben meg is nevezték. Majd miután megnevezték és letapsolták a pedagógus által megadott ritmusokat, a gyerekek egyenként tapsoltak egy önállóan kitalált ritmust és miután a gyermek megnevezte és letapsolta, a többi gyermeknek le kellett tapsolni a hallott ritmust és így haladtak körbe, amíg sorra nem került mindenki.

A pedagógus nemcsak a tapsolással fejlesztette a gyermekek ritmusérzékét, hanem a combütéssel is, hiszen előfordult, hogy a mondókák ritmusát térdelve a combjukon kellett ütögetni. Illetve a ritmus visszatapsolás mellett, a gyerekeknek a saját nevüket is le kellett tapsolni. Először a kisgyerek önállóan tapsolta a saját nevét, majd ezt követően a többi gyermeknek is le kellett tapsolni az éppen soron következő gyermek nevét. A pedagógus a feladatok során pozitív mintát mutatott a gyermekek számára, hiszen velük együtt tapsolt, ha egy gyermek elakadt, akkor buzdította és segítette.

A pedagógus a foglalkozások alkalmával számos pedagógiai módszert alkalmazott. A teljes foglalkozás időintervallumában jelen volt a magyarázat. Törekedett arra, hogy a szakkifejezések mellett a gyereknyelv is jelen legyen.

Azonban azt tapasztaltam, hogy azok a gyerekek, akik nagycsoportosok vagy régebb óta járnak a foglalkozásra, ők nagyon ügyesen tudták a nehezebb mozdulatokhoz tartozó szakkifejezéseket. Ilyen volt például a höcögő és a cifra.

A pedagógus szívesen válaszolt a gyerekek kérdéseire, ha nem értettek valamit, akkor próbálta egyszerűbben megfogalmazni vagy esetleg példákat is mondott. Amikor a gyerekek a forgás közbeni kartartást gyakorolták, akkor a pedagógus azt mondta neki: „Szép tölcsér alakja legyen a karnak!” Vagy éppen a helyes testtartásra is felhívta a figyelmüket mind a saját testtartásával, mind verbálisan: „Kezed csípőn és kihúzod magad, mint egy igazi táncos!”, de sokszor a

térformára is figyelmeztette a gyerekeket: „Húzd ki a kört, nincs még húsvét!” Illetve a foglalkozások alkalmával többször megbeszélte a gyerekekkel a térforma fogalmát és miért is fontos tartani azt.

A pedagógus elegendő időt biztosított a gyakorlásra, hiszen, ha azt látta a gyerekeken, hogy nem megy nekik az adott mozgássorozat, akkor arra időt szentelt és törekedett arra, hogy minden gyermeknek önmagához mérten a legjobban menjen.

Differenciálás megvalósítására a négy látott foglalkozás alkalmával nem került sor. Ugyanis a látott mozdulatokat és dalokat igyekezett úgy összeállítani, hogy mindkét csoporthoz illeszkedjen. Nem láttam olyan mozdulatot, vagy nem hallottam olyan dalt, amit csak az egyik csoport csinált vagy énekelt volna, illetve leegyszerűsítve sem voltak.

Azonban ezzel ellentétben hibajavításra sokszor volt szükség, főként a térforma és a testtartás esetében. Néhol nem volt elegendő a verbális hibajavítás és szükség volt a tevőleges hibajavításra. Segítségnyújtás esetén nem volt szükség sok tevőleges segítségnyújtásra, elegendő volt a verbális segítségadás.

A foglalkozások során szinte minden alkalommal előkerült egy piros kendő és egy jegykendő, amelyet a *Tűzet viszek* és az *Elvesztettem zsebkendőmet* kezdetű dalosjátéknál használtak. Illetve volt egy titkos láda, amiben ez a kendő is megtalálható volt, de emellett kártyák is voltak benne. Ezek a kártyák különböző színűek voltak és mindegyik színnek megvolt a jelentése. A fehér kártyán egy dió képe is látható, ez jelentette a dobantó lépést, a piros kártya jelölte a pároslábbal való ugrást, a kék szín az érintő lépést, a sárga a húzót, míg a zöld a cifrát jelölte.

A játékot kétféleképpen játszották. Körben jártak a gyerekek, ezek a kártyák szórtan voltak elhelyezve, mikor tapsolt a pedagógus, minden gyermeknek kellett keresnie egy kártyát és a színnek megfelelő mozdulatot kellett csinálniuk. A másik változata pedig az volt, hogy a pedagógus egy színt mondott, a gyerekek megkeresték ezt a színt és ott helyben csinálták a mozdulatot.

A látottak alapján a kisebb korosztálynak nehezebben ment ez a feladat, hiszen sokszor elfelejtették a kártyán látható színhez rendelt mozdulatot. Tehát a foglalkozások motivációs eszköze a titkos láda volt a gyerekek számára.

A pedagógus a foglalkozások közben is folyamatosan értékelte és dicsérte a gyerekeket, illetve minden foglalkozás végén kiemelte azokat a gyerekeket, akik kiemelkedően jól dolgoztak és viselkedtek aznap. Azonban arra is volt példa, hogy néhány gyermeket nem tudott megdicsérni, mert akadályozták a foglalkozás gördülékenységét és le kellett őket ültetni a

csoporszobában található kanapéra. Azonban a rendetlenkedő gyerekeket soha nem emelte ki név szerint a foglalkozás végén történő értékelés alkalmával.

3.2 Vizsgálati módszer összefoglalása

A vizsgálatom célja az volt, hogy a szakirodalmakban olvasottakat és a foglalkozásokon látottakat egymással összetudjam kapcsolni, összetudjam mérni, hogy az elméleti háttér hogyan valósul meg a foglalkozások keretén belül.

A megfigyelésem eredményesnek bizonyult, hiszen tökéletesen alátámasztotta a szakirodalmakban olvasottakat. Egyetlen egy helyen tapasztaltam eltérést, ami a halk-hangos reláció érzékeltetése volt. Hiszen a pedagógus a foglalkozások során függőleges irányba mutatta a gyermekeknek, azonban szakmódszertani szempontból vízszintes irányban szemléltetjük.

A megfigyelési szempontoknak köszönhetően pontosan tudtam, hogy a foglalkozások keretében melyre részekre kell jobban odafigyelnem, mi az, ami fontos lesz a szakdolgozatom elkészítésekor. Ennek megfelelően igyekeztem minél pontosabban lejegyezni, majd megfogalmazni a látottakat.

A néptánc foglalkozásokon résztvevő középső- és nagycsoportos gyermekek voltak. Észrevehető volt, hogy a gyerekek jó kapcsolatot ápolnak egymással és a pedagógussal. Bátran fordultak a pedagógushoz, aki szívesen segített nekik, meghallgatta őket. A gyerekek pedig egymás figyelmét is felhívták abban az esetben, ha rosszkodtak a néptánc időtartama alatt. Ez is alátámasztja azt, hogy fejleszti, formálja és elősegíti a gyerekek szociálizációját az, ha az óvodai csoporton kívül is valamilyen közösségbe vannak, ennek köszönhetően sokkal könnyebben barátkoznak, megnyílnak másoknak, illetve sokkal könnyebben megy a másokkal való „együttélés”.

A gyerekek zenei tevékenysége meglepő volt. Rendkívül gazdag mondóka- és dalanyaggal rendelkeznek, hiszen ahogy a szakirodalmakban is olvashattam, a gyerekek ebben a korban rendkívül fogékonyak a mondókák, dalok szövegére, illetve a dalosjátékok játékszabályára.

Ami különösen meglepett az a gyerekek ritmusérzéke volt, hiszen a ritmust hibátlanul, segítség nélkül megtudták nevezni és le is tudták tapsolni. Ez annak köszönhető, hogy a pedagógus kialakította a gyermekekben a ritmusképzés alapját, ami nem más, mint a metrumérzék, illetve ritmikai tapasztalatokat szereztek a gyerekek a saját érzékszerveikkel.

A foglalkozásokon megjelenő mozdulatok esetében már nem voltak olyan magabiztosak a gyerekek, hiszen ebben az esetben szükség volt a pedagógus segítségnyújtására. Bár az

életkorukhoz mérten a bonyolultabb mozdulatokat ügyesen végrehajtották, még ha nem is tökéletesen, de ezt a pedagógus nem várta el, hiszen mint ahogy már korábban is említettem, a bonyolultabb mozdulatokat az idősebb korosztály is hetekig, de akár hónapokig sajátítja el és tökéletesíti.

A pedagógus magatartása és a szakmai ismerete kifogástalan. Nagyon jó példákat láttam a foglalkozásokon, amelyeket szívesen alkalmaznék a későbbiekben. Mind a személyisége, mind a vezetési stílusa, az éneke, mozgáskultúrája megfelel az elvárásoknak. A gyerekek a lehető legjobb fejlesztést kapják a néptáncfoglalkozások keretén belül.

A néptánc foglalkozások az elvártnak megfelelően voltak felépítve. Minden olyat megtapasztalhattam a gyakorlatban, amelyet előtte csak a szakirodalomban olvashattam, ezáltal letudtam vonni a következtetéseket, hogy milyen fejlesztő hatásai is vannak a néptáncnak és hogy fejlesztően hasson a gyerekekre, hogyan valósul meg egy jó néptánc foglalkozás. Összességében tanulságos volt számomra minden amit láthattam és nagyban hozzájárult a szakdolgozati munkám elkészítéséhez.

4 Összefoglalás

Szakedolgozati munkám célja volt a zene és a tánc fejlesztő hatásainak feltárása és vizsgálata, az egyes területek fejlesztése milyen módon valósul meg a foglalkozás keretén belül, illetve a tánc mennyire befolyásolja és mennyire segíti elő a gyermekek érzelmi nevelését. Céлом volt, hogy a szakirodalmakban olvasottakat összevegyem a tapasztalataimmal, feltárjam a hasonlóságokat, illetve az esetleges különbségeket.

Mint ahogy már korábban is említettem a népzene, valamint a néptánc is rengeteg képességfejlesztő hatással bír. Ilyen példának okáért a társadalmi készségek, kompetenciák kibontakoztatása, a kognitív kompetenciák fejlesztése, a zenei kompetenciák fejlesztése, valamint a finom-, továbbá nagymozgások fejlesztése a 3-6 éves gyermekek körében.

Elsősorban a zenei nevelés vizsgálatával foglalkoztam, azon belül is a zenei anyaggal és a dalanyaggal. A zenei nevelés olyan hatással bír, hogy kialakítja a gyermekben a zene iránti érdeklődést, formálja a zenei ízlést, ezen kívül az esztétikai fogékonyságot is. Valamint ennek köszönhetően a gyermek szívesen fog énekelni, dúdolgatni, valamint örömmel hallgat zenét.

A zenei nevelés legfontosabb elve, az a Kodály Zoltán által megfogalmazott irányelv. Mely szerint a zenének egy olyan emberformáló ereje van, amely hatást gyakorol az egész személyiségre. A zene lehetővé teszi, hogy a gyermek befogadja a szépet, az esztétikumot, valamint lehetőséget nyújt az ízlés, valamint a magatartás formálására.

A dalanyagok témakörét tekintve ide sorolhatók a mondókák és a dalok is. A 3-6 éves gyermekek számos mondókával és dallal találkoznak az ének-zene foglalkozásokon, azonban az lenne a legideálisabb, hogy ha nemcsak a foglalkozás keretén belül találkoznának a dalanyaggal, hanem az óvodai élet bármely mozzanatában, tehát az egyes foglalkozásokon, udvari játék során vagy esetlegesen a kirándulások alkalmával.

Ebben a korban a gyermekek nagyon fogékonyak és könnyen tanulják meg a mondókák és dalok szövegét, illetve a dalosjátékok játékát, minél több dalanyaggal találkoznak a gyermekek, annál nagyobb lesz a repertoárjuk. A néptánc foglalkozáson tapasztaltak is azt bizonyították, hogy az óvodás gyermekek rendkívül fogékonyak a dalanyagra és számos mondóka, dalosjáték és népdal van a birtokukban. A foglalkozásokon azt tapasztaltam, hogy szívesen énekelnek, dúdolnak, hiszen a pedagógus kérése nélkül, ahogy megszólalt a népzene, a gyerekek azonnal énekeltek.

Következtetésként fontosnak tartom, hogy a gyermekek az óvodai nevelésben minél szélesebb körű zenei nevelésben részesüljenek, minél több mondókával, népdallal és zenével, illetve dalosjátékkal találkozzanak, hiszen ezek együttesen formálják a gyermek személyiségét.

Majd foglalkoztam a népzene és a néptánc fejlesztő hatásaival is. Ezen belül is kitértem az agykutatásra, illetve a kognitív képességek fejlesztésére. Sokan feltehetik magukban a kérdést, hogy vajon a népzene és a néptánc milyen hatással van az emberi agy működésére? A szakirodalmak elemzése során erre is kerestem a választ.

Az általam feldolgozott szakirodalmak összefüggésbe hozták a gyermekek kognitív fejlődését a táncsal, valamint a zenével.

A fent említettek alapján azt gondoljuk, hogy a néptánc oktatásával az agy jobb, valamint a bal felének harmonikus fejlesztése folyik. Integráló a mozgás, a zenei hatások és az emocionális motiváció tekintetében.

Fejlesztő hatásokat tekintve foglalkoztam az érzelmi nevelés témakörével is. Már korábban is említettem, hogy az óvodáskorú gyerekek érzelem vezéreltek. A zenének egy olyan kulcsfontosságú funkciója van az emocionális nevelés területén belül, hogy *„közvetlenül váltja ki az érzelmet, ezért is elengedhetetlen eszköze az általános nevelőmunkának. A dalok éneklése vagy meghallgatása fejleszti a gyermek érzékenységét, fogékonyságát. Zenehallgatásnál, ha nem is érti pontosan a szöveget, átérzi a dallam hangulatát.”*⁴⁴

A néptánc megfelelő lehetőséget nyújt az érzelmek megélésére, hiszen, ha a gyermek szavakkal nem tudja kifejezni az érzelmeit, a tánc alkalmas lehet arra, hogy a mozdulataival kifejezze az aktuális hangulatát. A megfigyelésem során nem fordult elő, hogy bármely gyermeknek rossz kedve lett volna, de ebben az esetben a pedagógusnak az lenne a feladata, hogy megpróbál segíteni a gyermeknek, illetve eltereli a figyelmét és lehetőség szerint több alakommal vonja be a foglalkozásba.

A szociális hatásokat tekintve fontos, hogy a gyermeket minél több szociális hatás érje, hiszen ennek köszönhetően könnyebben fog szocializálódni, könnyebb éli meg a szülőktől való leválást, könnyebben fogadja el a kortársait.

A táncnak köszönhetően a gyermekek rengeteg interakcióba kerülnek egymással, így akár már egy érintés során is kialakulhat közöttük a bizalmi kapcsolat, valamint egyre jobban megnyílnak egymásnak. Mivel a gyermekek közösségben vannak a foglalkozások során, emiatt nagyobb az esélye annak, hogy könnyebben szocializálódnak, könnyebben alakítanak ki társadalmi kapcsolatokat, mint esetleg azok a gyerekek, akik nem részesülnek ilyen típusú, csoportos foglalkozásoknak.

A megfigyelések során azt tapasztaltam, hogy a néptáncot oktató pedagógus személye nyújtotta a gyermekek számára az elsődleges bizalmi kapcsolatot, ami ebben a korosztályban teljesen

---

⁴⁴ Forrai, 2017. 14. p.

normális. Ugyanis ebben a korosztályban az elsődleges kapcsolatot a felnőtt jelenti, majd csak a későbbiekben veszi át a felnőtt szerepét a kortárs. A gyerekek egymással is jó kapcsolatot ápoltak a foglalkozások során, látszott rajtuk, hogy egy jól összeszokott közösség. Nem volt példa kiközösítésre, mindenki beszélgetett mindenkivel.

A fejlesztő hatások közül a ritmusérzék fejlesztésére is hosszasan kitértem. A vizsgálatom során meglepő volt számomra, hogy a gyermekek milyen jó ritmusérzékkel rendelkeznek. Ehhez természetesen hozzájárult a pedagógus is. Minden foglalkozáson játszanak egy ritmusjátékot, vagyis egy valaki tapsol egy ritmus, amelyet meg is nevez, majd ezt csoportosan visszatapsolják. Ám ebben az esetben csak egyszerű ritmusok jöhetnek szóba. Illetve a másik ritmusjáték az az, amikor egy gyermek letapsolja a nevét, majd csoportosan a többi gyermek is letapsolja az aktuális gyermek nevet.

Végül a testi fejlődést vizsgáltam. Az óvodás korosztály rendkívül mozgékony, ezen kívül energikus, emiatt is releváns, hogy az óvodapedagógus mozgásos tevékenységet is biztosítson a gyermek részére.

A néptánc lehetővé teszi, hogy a gyermek összehangolja a mozgását. Azonban vannak bonyolult lépések, amelyekre a gyermek az adott korosztályban még nem képes, hiszen a testi fejlettségének állapota nem teszi lehetővé. Ám a tánc során megtanulja, hogyan kell az egyes lépéseket óvatosabban és finomabban elvégezni, hogyan lehet finomítani a mozgását. A néptáncnak a finom- és nagymozgások összehangolásán és formálásán kívül erősítő hatása is van.

A kiválasztott szakirodalmak mindegyikét elolvastam és kiemeltem azokat a részeket, amelyeket lényegesnek találtam a témámat illetően, majd igyekeztem beilleszteni a szakdolgozatom törzsszövegébe. Azt tapasztaltam, hogy az olvasottakat teljes mértékben alátámasztották a foglalkozásokon szerzett tapasztalataim és csak kismértékben tapasztaltam eltérést. Ezeket a hasonlóságokat és esetleges különbségeket a fentiekben meg is említem.

A kutatásom folytatásaként összehasonlítanék két csoportot. Az egyik csoportban olyan gyermekek lennének, akik járnak néptánra, a másik csoportban pedig olyan gyermekek szereplnének, akik nem jártak néptánra és leginkább a mozgásukat és a ritmusérzéküket hasonlítanám össze. Véleményem szerint a kutatásom eredményesnek bizonyult, minden lehetséges kérdésre választ kaptam.

5 Irodalomjegyzék

Nyomtatásban megjelent irodalmak:

Antal László: A néptánc pedagógiája. Budapest: Hagyományok Háza, 2010. 52. p.

Budainé Balatoni Katalin: Így tedd rá! Budapest: Saramis Bt., 2010. 6. p.

Czinóber Klára, Wirkerné Vasvári Éva: Játék-mozdulat-tánc. Budapest: Hagyományok Háza, 2008. 16. p., 80-81. p.

Falvay Károly: Ritmikus mozgás, énekes játék. Budapest: Országos Pedagógiai Intézet 1990. 5. p.

Forrai Katalin: Ének az óvodában. Budapest: Móra Könyvkiadó, 2017. 13-17. p., 31- 33. p., 42-43. p., 76. p., 83-96. p., 98-99. p.

Útmutató szakmai gyakorlathoz (2020). Óvodapedagógus BA szak, nappali munkarend. SZIE, Kaposvár 108-109. p.

Interneten található irodalmak:

Asztalos Kata: A zenei képességek és a zenei műveltség kutatása. In: Iskolakultúra [online] Szeged: Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalom-tudományi Kar 22. évfolyam 10. szám 2012. október [2023.04.12.] 79. p.

<URL:https://www.epa.hu/00000/00011/00169/pdf/EPA00011_Iskolakultura_2012-10.pdf#page=76

Geréb György: Pszichológia. Budapest: Tankönyvkiadó 1981. 66-67. p. [2023.01.19.]

<URL:http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/kepesssegefejlesztes_az_also_tagozaton/51_kpzelet.html

Kun Katalin: Alapkészségek fejlesztési lehetősége a népi játékok és a néptánc tanításával. In: Tudásmenedzsment: A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karának periodikája [online] Pécs: Pécsi Tudomány Egyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar XIII. évfolyam 1. szám 2012. április [2022.10.26.] 88-90. p.

<URL:http://epa.oszk.hu/02700/02750/00028/pdf/EPA02750_tudasmenedzsment_2012_01.pdf

Mucsi Gergő: Ritmikai készségek fejlődése 12 éves korig. In: Gyermeknevelés- online folyóirat, Zenei nevelés gyermekkorban, [online] Szeged: Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola 2018/2 [2022. 10. 25.] 110-111. p.

<URL:http://epa.oszk.hu/02400/02411/00014/pdf/EPA02411_gyermekneveles_2018_02_108-118.pdf

Tamásiné dr. Dsupin Borbála: A népi gyermekjátékok és a mozgás relációja, és funkciója a 3-7 éves gyermekek személyiségfejlődésében. 2014. [2022. 11.25.] 16. p.

<URL:<https://www.parlando.hu/2014/2014-4/Tamasine-Dsupin-Borbala-doktori-disszertacio.pdf>

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról

<URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor> [2023.02.06]

Internetes hivatkozások:

József István: Fejlődépszichológia

<URL:http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/a_gyermek_rzelmi_fejldse.html [2023.03.10.]

Metrum fogalma:

<URL: <https://www.zenci.hu/szocikk/metrum> [2023.03.14.]

Ritmus fogalma:

<URL: <https://www.zenci.hu/szocikk/ritmus> [2023.03.14.]

Ritmusérzék fejlesztése:

<URL:<http://magyarutca.org/nyeomszsz/orszavak/pdf/RitmuserzekFejlesztes.pdf>4-5. p.,1-2. p. [2022.10.06.]

Ütem fogalma:

<URL:<https://www.mimi.hu/zene/utem.html> [2023.03.14.]

Tempó fogalma:

<URL:<https://www.zenci.hu/szocikk/tempo> [2023.03.14.]

6 Mellékletek

Igazolás a néptáncfoglalkozások megfigyeléséről:

Igazolás

Hallgató neve: Kanyar Boglárka Kirella
Évfolyam: Harmadik
Szak: Óvodapedagógia
Tagozat: Nappali
Neptun kód: BREVA
Szakdolgozat címe: A néptánc és a népzene szerepe az óvodai nevelésben
Vizsgálati módszer: Megfigyelés

Óvodapedagógus neve: Göde-Péter Lilla
Intézmény neve és címe: 7500 Nagyatád, Aradi utca 1
Csillagok Óvoda

A foglalkozások időpontja:

1. 2023. 02. 06. 16⁰⁰ - 16¹⁵
2. 2023. 02. 13. 16⁰⁰ - 16¹⁵
3. 2023. 02. 20. 16⁰⁰ - 16¹⁵
4. 2023. 02. 27. 16⁰⁰ - 16¹⁵

Nagyatád, 2023. 02. 27. ....

Göde-Péter Lilla
Óvodapedagógus

Kanyar Boglárka
Hallgató

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: Kanyar Boglárka Kivella
A Hallgató Neptun kódja: BREV1
A dolgozat címe: A néptánc és a népzene szerepe az óvodai nevelésben
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Szakkulturális Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlanul állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitóri rendszerébe.

Kelt: 2023 év április hó 25 nap

Kanyar Boglárka
Hallgató aláírása

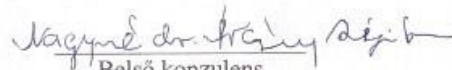
KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A Kovacs Boglárka ^{kvella} (név) (hallgató Neptun azonosítója: BREUTA)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre
javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2023 év április hó 25 nap

Belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.